

מורשת קירשנבאום

כסיב סגנית השר, שבתקופתה כנסת הספיקה להילחם במסגרות ששינסקי להגדלת המיסוי על תגליות הגז ולכטל את הכבדת המס על דלק מסוג פטקוק, שבו השתמש בזמנו אך ורק מפעל המלט נשר של נוחי דנקנה. גם כסגנית שר מתברר, קירשנבאום היתה עסוקה מאוד וחזקה מאוד.

המסקנה הישירה מהפרשה היא שזוכית המגדלת של כלבי השמירה צריכה להתרחב גם לסגני השרים. אבל ישנה גם מסקנה רחבה יותר: מה שמתרחש לנגד עינינו כעת הוא הולילנד בשידור חי, וכפי שמשבר מוליד הזדמנות, גם פרשת שחיתות מסואבת במיוחד יכולה לתדלק מחאות שנדחקות בדרך כלל לשוליים. הציבור יבין כעת שח"כ שמתפתה "בקטנה", אפילו בהרמת יד חד פעמית למען חבר שתדלן, עלול להתפתות גם בהמשך דרכו לכוון כנופיה שתאנוס את משאבי הציבור ותתייחס לתקציב כאל מחלבה משפחתית. זוהי הזדמנות ללחץ ציבורי אימתני שיעצים את הקריאה לשקיפות שהתעוררה בתקופת הבחירות לנשיאות. אין טעם לחכות שהעשירים שבין הנבחרים יחשפו את הצהרות ההון שלהם מרצונם. יש טעם בקידום חקיקת חוקי שקיפות שיכפו זאת עליהם. הכל צריך להיות על השולחן, והשולחן צריך להיות גם הוא שקוף, כדי שנראה את כל המעטפות שמנסים להעביר מתחתיו.

במציאות שקופה היינו רואים בזמן אמת את הצהרות ההון התופחות של המעורבים לצד סדרות של פגישות מעוררות חשד, ובהמשך הדרך היינו גם מרוויחים מועמדים נקיים יותר. סגני שר קירשנבאום היו כנראה נכחדים, ובמערכת שקופה לכנסת יתמודדו בעיקר מועמדים בעלי יושרה, נטולי שלדים וקשרים מפוקפקים, ובעלי רצון לשרת אינטרס רחב במקום מועמדים המצפינים שאיפות כמוסות לחלוקת שלמונים לאנשי שלומם.

כששומרי הסף לא מתפקדים, תמיד ייכשלו מנגנונים מסופעים – כמו הנוכחי שאמור לחלק תקצוב ציבורי בשוויוניות. הסנטור הרומאי טקיטוס אמר שיכלל שהמדינה מושחתת יותר, כך מתרבים חוקיה. זה נכון גם בישראל. אנחנו לא צריכים למגן את עצמנו למוות במישור המשפטי; זה רק גורם לנגיפי השחיתות להשתכלל ולעורר רכי הדין המחוכרים להתעשר. גם לא צריך לחוקק כעת "חוקי קירשנבאום". צריך פשוט לצעוק ל-120 שליטנו שלצד זכויות הענק שהפקדנו בידם מוטלות עליהם גם חובות. רוצים פרטיות? לכו לעבוד אצל אחד מאלו שעזרתם לו בקדנציה האחרונה, לא אצלנו.

כאשר שימשי כתב פרלמנטרי, חברי כנסת רבים הקפידו לומר לי שאין להם כאמת כוח. סמכויותיהם מסתכמות בתקציב עלוב ל"קשר עם הבוחר" והתחמושת שלהם היא בעיקר הצהרתית – להתראיין מתחת לכל עץ רענן, לאיים על פקידים ולנאום מול מליאה ריקה. אפילו הנשק הכבד, החקיקה, הוא בדיחה. פחות מ-15% מהצעות החוק שלהם מאושרות. הכוח האמיתי, הסבירו, שמור לקבוצות אינטרס, ללוביסטים, לתורמים, לעיתונאים, לחברי מרכז ולקבלני קולות. הח"כים? הם בכלל מגור מוחלש.

חלפו שנים עד שהצלחתי לראות מבעד למסך העשן ולהבין שהקבוצות הללו אמנם משמעותיות, אך הכוח האמיתי, הטוהר, עדיין מצוי בידי חברי הכנסת, שהתפיישה הרווחת הזאת נוחה להם כיוון שהיא מעבירה את האחריות הלאה, ומאפשרת להם לחמוק מדין וחשבון. 120 השליטים שלנו מחזיקים בידיהם עוצמה אדירה: לא חסרות דוגמאות למחוקקים שדאגו לבדם להעברות תקציביות ענקיות, תקעו חוקים או העבירו חוקי בוק. תזכור את לך ראינו רק באחרונה, עם העברתו הזריזה של "חוק המסתננים" החדש.

פרשת השחיתות ב"ישראל ביתנו" מראה כי גם סגני שרים, שלעיתים מכונים במשרדיהם "עציצים", יכולים להגיע עולמות. נכון, הם לא יושבים בוועדות הכנסת ולא בשיבות הממשלה, אינם מנהלים משרדים ולא שולטים בתקציבים. לכאורה הם מכרו את הציפורים השלטוניים תמורת תואר שיש בו בעיקר כבוד. ואולם הפרשה הטרייה מוכיחה שאפילו בתפקיד בלתי מוערך זה טמונה עוצמה גדולה. אותם יצורי כלאיים פוליטיים יכולים להיות ממולחים יותר מיו"ר ועדת הכספים, וביכולתם להטות משאבים בצורה מרשימה לא פחות, ומתחת לרדאר.

בזמן כהונתה כסגנית שר הפנים פאינה קירשנבאום כמעט שלא שיגרה הודעות לעיתונות, ופעילותה הציבורית כללה בעיקר קריצות פוליטיות למצביעה, כמו הגשת תלונה לוועדת האתיקה נגד ח"כ תמר זנדברג ממרצ, שהודתה שעישנה מריחואנה.

קצה הקרחון שהתגלה מלמד שהמצב מבעית. בשנים האחרונות נחשפתי שוב ושוב לשחיתויות, למינוי מקורבים חסרי כישורים, להוצאות מעוותות של כספי ציבור ולטרפורד רפורמות נחוצות. עד כה האמנתי שמדובר בתרבות בעייתית המשולבת בתפיסת עולם של "מגיע לי", וציפיתי שעם הרמת המסך יתגלו לכל היותר מעגלי מקורבים עם אינטרסים צרים והבטחות לג'ובים – בטח לא תעשיית שוחד משומנת וחסרת בושה.

ברור שאלו רק סימפטומים. ולא היו חסרים כאלו גם

זוהי הזדמנות ללחץ ציבורי שיעצים את הקריאה לשקיפות שהתעוררה בתקופת הבחירות לנשיאות. יש טעם בקידום חקיקת חוקי שקיפות שיכפו זאת. הכל צריך להיות והשולחן צריך להיות גם הוא שקוף, כדי שנראה את כל המעטפות שמנסים להעביר מתחתיו

הכותב הוא עיתונאי ומוביל מיזם "מאה ימים של שקיפות"